

ske at faa at vide, hvordan den højtærede Forsvarsministers Stilling er til dette Forhold.

Hvis man kan tro et Forlydende, der ogsaa har fundet Vej til Bladene, agter den højtærede Justitsminister i denne Samling at forelægge et Forslag om Lens, Stamhuses og Fideikommissgodrs Overgang til fri Ejendom. Det er jo et grundlovmæssigt Krav, der herved opfyldes, og det vil selvfølgelig kun blive hilst med Glæde i Tinget, men jeg kunde dog ønske at vide, om ikke den højtærede Minister, samtidig med at forelægge et saadant Forslag, vil kunne finde sig foranlediget til at forelægge for Rigsdagen et Forslag om tvungen Fæsteafløsning. Fæstevæsenet, saaledes som det findes her i Landet og specielt Livsfæste — jeg taler om Fæste hos Herskaber, ikke om offentligt Fæste, det er noget ganske andet —, hører jo til de Ting, som man fra Demokratiets Side hidtil har været imod. Allerede for mange Aar siden, da man første Gang i Rigsdagen behandlede Spørgsmaalet om en Fæsteafsningslov — det er allerede et halvt Hundrede Aar siden —, talte man ogsaa om den usikre Stilling, som Livsfæsterne kom til at indtage. Jeg skal med Formandens Tilladelse oplæse et kort Citat i saa Henseende af en Betænkning fra 1852, som jeg mener, vi maa sætte nogen Pris paa, naar vi se, at der staa saadanne Navne under som f. Eks. I. A. Hansen, Monrad, Tscherning og flere andre udmærkede Navne. I denne Betænkning skriver man blandt andet om Fæstebøndernes Stilling: „Thi visselig vilde det være en skrigende Uret mod Efterkommerne af dem, som man tidligere i Godsejernes Interesse tvang til under de ugunstigste Vilkaar at forblive paa Godserne for at opdyrke baade Fæstegaardene og Hovedgaardene, om de nu under de heldigere Forhold, der for største Delen skyldes denne Befolknings Slid og Arbejde, skulde kunne drives tomhændede bort fra de Jorder, de hidtil have haft i Brug, eller nødes til at søge at holde sig paa disse under saadanne trykkende og byrdefulde Vilkaar, som dog til sidst vilde føre til deres Forarmelse og Undertrykkelse, og tilintetgøre den Velstand og Selvstændighed, hvortil Lovgivningen har villet, at Bondestanden skulde kunne arbejde sig op.“

Man var allerede den Gang paa det rene med, at Fæsteforhold, særlig Livsfæsteforholdet, Fæsteforholdet mellem Bønder og deres Herskab, burde omrindes. Jeg kan hertil føje, at rent praktisk set

kende vi jo alle sammen Virkningerne af Fæstevæsenet. Nede i min Valgkreds findes der adskillige Sogne, i hvilke der ikke er flere Mennesker nu, end der var for et halvt Hundrede Aar siden, det er i de Sogne, som særlig høre til Fæstegods. Det er jo ikke Forholdet andre Steder, der tager Befolkningen til i jævnt stigende Grad, men her nede paa Fæstegodset staa Befolkningen stille, hvad Væksten angaar, der er ingen Tvivl om, at denne Befolkning af Fæstebønder vilde kunne opleve ganske anderledes lyse Tilstande, hvis de fik Fæstet afløst, men vel at mærke paa en rimelig Maade, absolut ikke paa den Maade, som Fæsteherkaberne, Godsejerne, ville foreskrive dem.

Jeg skal dernæst tillade mig at gøre et Par Bemærkninger af mere almindelig politisk Karakter. Jeg skal da straks sige, at det har i allerhøjeste Grad undret mig, at den højtærede Konseilspræsident ikke har været at formaa til at give noget Svar paa det Spørgsmaal, som det ærede Medlem for Sorø (Poul Christensen) forleden rettede til ham, angaaende den højtærede Konseilspræsidents personlige Mening med Hensyn til Spørgsmaalet om de kongevalgte Landstingsmænds Opløselighed. Jeg ved godt, at det i adskillige Tilfælde er vanskeligt at faa Svar fra Regeringen og fra Reformpartiet. Spørger man dem om Fæstningen, faar man intet Svar. Spørger man dem om de kongevalgte Landstingsmænds Opløselighed, faar man heller intet Svar; ja, ikke en Gang, naar man spørger dem, om de ugyldige Stemmer ved et Folketingsvalg skulde trækkes fra eller lægges til den sejrende Kandidat, faar man et Svar —, nej, det lade vi staa hen i det aabne, sige de. De holde i det hele taget ikke af at tage bestemte Standpunkter, og det kan der jo være noget fornuftigt i, men det skulde de have tænkt paa for længe siden. Det kan være fornuftigt ikke at tage bestemte Standpunkter, naar man ved: i Morgen løber jeg fra det Standpunkt, jeg staa paa i Dag. Men det skulde man have tænkt paa for adskillig Tid siden, thi der er Steder, hvor man er bundet stærkt til visse bestemte Standpunkter, og det fortryder man nu. Saa binder man sig ikke for Fremtiden til bestemte Standpunkter, for saa har man nemmere ved at komme fra dem.

Jeg kunde tænke mig, at naar den højtærede Konseilspræsident ikke vil give Svar paa det nævnte Spørgsmaal, ligger det i, at han maaske slet ikke har noget